

5. Om Stiftsprovstiets Oprettelse i Aarhus.

Benævnelsen Stiftsprovst er neppe ældre end Slutningen af det 17de Aarhundrede. De Forretninger, der tilkomme en saadan, deriblandt et Vikariat i Bispens Forfald eller under Bispestolens Ledighed, øvedes tidligere sædvanlig af den Herredsprovst, der havde Bolig i Stiftsstaden. I Aarhus var der imidlertid det ejendommelige Forhold, at her var der to Herredsprovster (som følgende kgl. Reskript nærmere viser), af hvilke den, der var ældst i Provsteembedet, fungerede som Stiftsprovst. Saaledes vedblev Forholdet at være, indtil en Rivning mellem den ovenfor, S. 91—97, omtalte Provst Johan Matthias Hammerich og Provst Jeremias Anchersen (1714) foranledigede et kgl. Reskript

til Stiftamtmand Chr. Ludv. v. Plessen og Biskop Hans Ocksen, hvorved den samme Orden indførtes i Aarhus, som allerede var almindelig i de andre Stiftsstæder, nemlig at Sognepræsten ved Domkirken altid tillige var Stiftsprovst. Det er dette Reskript, som her efter følger¹⁾).

Fr. 4.

Vor synderlig Bevaagenhed tilførn. Saasom Mag. Johan Matthias Hammerich, Sognepræst til vor Frue Kirke udi vor Kjøbsted Aarhus, for os allerunderdanigst haver andraget, at uanset det udi bemeldte Aarhus al Tid har været en gammel Skik og Vedtægt, at de tvende Sognepræster sammesteds, som tillige ere Provster hver i sit Herred, haver forrettet en Stiftsprovsts Tjeneste, og, ligesom de in Præpositura have været gamle til, ført Protocollen til Provstemode, skal dog Hr. Jeremias Anchersøn, som vi for nogen Tid siden til Sognepræst ved Domkirken i fornævnte Aarhus allernaadigst have beskikket, efter at Mag. Johan Hammerich som ældst Provst i Aarhus til det første Provstemode førte Protocollen og forvaltede det, som Stiftsprovsten tilhører, have søgt at give sig selv Stiftsprovsts Embede og Rettighed, hvilket han sig nu ej alene skal ville tilholde, men endog prætendere at være Provst over ham, hvorfor forbemeldte Mag. Hammerich og sig fra sidste Provstemode aldeles haver holdet, indtil han vores allernaadigste Resolution derover havde indhentet; og I udi Eders herom indkomne allerunderdanigste Erklæring haver berettet, at det en rum Tid har været Praxis, at Sognepræsten til Domkirken har været tillige Provst i Hasle

¹⁾ Naar Wiberg (I, 49) har den Efterretning, at Mag. Hans Madsen Hammerich (som han urigtig kalder Manden) 1719 blev reprimenderet for en tiltagen Myndighed over Stiftsprovsten Conrad Olesen Wechmand (der 1719 blev Sognepræst ved Domkirken i Aarhus og Stiftsprovst), saa synes Hammerich endnu en Gang at have forsøgt, om han ikke kunde hævde, hvad han vel ansaa for sin Ret.

Herred, og Sognepræsten til vor Frue Kirke Provst i Ning Herred, og den, som er Senior in Officio, haver og ført Protocollen in Synodo, men som Sognepræsterne ved Domkirkerne overalt i Danmark ere efter Capitulernes Reduktion satte til at være Provster i samme Kjøbstæder, Hr. Jeremias Anchersøn og er kaldet til at være Sognepræst til Domkirken i Aarhus og Provst sammesteds, saa vide I ikke, om den anførte Praxis nu ved Tidernes Forandring kan være nok til at betage fornævnte Hr. Jeremias Anchersøn den Rettighed, som hannem efter vores allernaadigste Kaldsbrev og almindelig Praxis paa andre Steder synes at tilkomme, med videre, — Saa give vi Eder herved tilkjende, at vi lader dette ved den almindelige og sædvanlige Skik over alt Riget, siden Canonicaterne ere blevne ophævede, allernaadigst forblive. Derefter I Eder allerunderdanigst kan vide at rette og Vedkommende sligt at kundgjøre. Befalendes etc. Hafn. d. 7 Januar 1715.
